

ARAŞTIRMA | RESEARCH

Alkol Ölçeği: Sigara Bağımlısı Öğrencilerde Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Alcohol Scale: Validity and Reliability Study in Cigarette Addict Students

Ebru Çetin¹, Nergis Cantürk¹, Rukiye Dağalp²

1. Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü Kriminalistik Anabilim Dalı , Ankara, Türkiye

2. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Anabilim Dalı, Ankara

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to make the validity and reliability studies of Alcohol Scale developed by Ögel et. al in Ankara University cigarette addict students.

Method: The sample of this study consisted of 120 voluntary students from Ankara University who were cigarette addict students of faculty of law, faculty of medicine and engineering faculty. There are a total of 6 items in the Alcohol Scale. The study data were collected with the Informed Voluntary Form and the Alcohol Scale consisting of 6 items.

Results: As a result of the validity analysis of the scale, the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value was 78.5%, the Barlett's Test of Sphericity chi-square value was found to be 236.847. The Cronbach alpha coefficient of the scale was 0.805 and it was found to have a strong degree of reliability.

Conclusion: The Alcohol Scale has a good level of reliability and sufficient validity. The scale is recommended to be used for evaluating the alcohol dependence of cigarette addict university students.

Keywords: Alcohol scale, validity, reliability, university student.

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı Ögel ve arkadaşları tarafından geliştirilen Alkol Ölçeği'nin, Ankara Üniversitesi sigara bağımlısı öğrencilerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır.

Yöntem: Bu çalışmanın örneklemini Ankara Üniversitesi öğrencilerinden hukuk fakültesi, tıp fakültesi, mühendislik fakültesi öğrencisi olan sigara bağımlısı gönüllü 120 öğrenci oluşturdu. Alkol Ölçeği'nde toplam 6 madde bulunmaktadır. Veriler Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ve 6 maddeden oluşan Alkol Ölçeği ile toplandı.

Bulgular: Ölçeğin geçerlilik analiz sonucu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri %78,5, Barlett Küresellik Testi ki-kare değeri 236,847 bulundu. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,805 olup kuvvetli güvenilirlik derecesine sahip olduğu belirlendi.

Sonuç: Alkol Ölçeği iyi derecede güvenilirlik ve yeterli geçerlilik seviyesine sahiptir. Ölçeğin sigara bağımlısı üniversite öğrencilerinin alkol bağımlılığının değerlendirilmesinde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Alkol ölçeği, geçerlilik, güvenilirlik, üniversite öğrencisi.

GİRİŞ

Bağımlılık; bir madde veya davranıştan vazgeçememe ya da söz konusu madde veya davranış üzerinde kontrolü kaybederek, kişinin bağımlısı olduğu madde veya davranışın diğer davranışlar üzerinde ciddi bir üstünlük kazanmasıyla psikolojik, davranışsal ve zihinsel vaka sınıfına dahil olmasıdır (1,2)Dünya Sağlık Örgütü'nün sınıflamasına göre bağımlılık yapabilecek maddeler arasında nikotin (tütün), alkol, kafein, kannabinol (esrar, afyon), opiyat türevleri (opium, morfin, kodein, eroin, hidromorfin, oksikodon vb), halüsinojenler (LSD-liserjikasit dietilamid-, ekstazi, meskalin), sedatif-hipnotik ve anksiyolitik etkili ilaçlar (benzodiazepinler, barbitüratlar), uyarıcılar (kokain, amfetamin, kafein), uçucular (yapıştırıcılar, tiner, temizleme solüsyonları, benzin, aerosoller, saç spreyleri gibi maddelerin içinde yer alan toluen, benzen, florlu hidrokarbonlar, karbon tetraklorid, isobütil nitrit gibi kimyasal maddeler) ve diğer bilinmeyen maddeler bulunmaktadır (3,4).

DSM-5' te tolerans gelişimi; yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması; madde kullanımını için karşı koyulamaz istek duyulması; madde kullanımında kontrolün kaybedilmesi; maddeyi elde etmek, kullanmak veya etkilerinden kurtulmak için zaman harcanması; kullanılan madde miktarında meydana gelen artış; madde kullanımı nedeniyle sorumluluklarını aksatma ve sosyal hayattan soyutlanma; maddenin zararlı etkilerinin bilinmesine rağmen kullanmaya devam edilmesi madde bağımlılığı tanı ölçütleri olarak belirtilmiştir (4). Tolerans aynı etkiyi göstermesi için belirli maddenin veya aktivitenin miktarının artırılmasıdır (5). Yoksunluk ise uzun süre yoğun olarak belli maddenin kullanımına devam eden kişilerde madde kullanımına ara verildiğinde, madde kullanımı azaltıldığında ya da bırakıldığında kişide meydana gelen fiziksel veya ruhsal sorunlardır (3,6).

Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan yaşama hazırlık dönemidir. Hızlı büyüme ve gelişmenin, ruhsal olgunlaşmanın yaşandığı dönemdir. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre 10-24 yaş grubu arasındaki bireyler genç olarak kabul edilmektedir.(7,8) Yüksek öğrenim yılları 18-25 yaş arasına rastlamaktadır. Üniversite yaşamı stres ve kaygı yaratan ortam niteliğindedir. Üniversite öğrencisi birey olarak kendi sorunları, gelişme sorunları olan çocukluktan yetişkinliğe geçme döneminin sıkıntılarını taşıyan bireylerdir. Kişiler üniversite yıllarına rastlayan dönemde cinsel kimliğini kazanır, kendi kararlarını vermeye başlar ve risk alma davranışı gösterirler. Kendi kimliğini bulma, toplum değerlerine uyum sağlama ve sosyal olgunluğa erişme çabasıdır.(9,10). Ergenliğin karmaşasına ek olarak aileden ayrılarak yeni bir kente yerleşme, yeni bir şehre ve arkadaş çevresine alışma, ekonomik yetersizlikler, sınav stresi, gelecekte işsiz kalma korkusu üniversite öğrencilerinin sorunlarından sadece bazılarıdır (11).

Üniversite yıllarındaki bu gibi sorunlarla ve ergenliğin karmaşası ile baş etmekte güçlük çeken gencin madde etkisiyle edinilen yalancı ve geçici iyilik hali ile sorunlarından uzaklaştığını düşünmesi, arkadaş etkisi, madde kullanımın büyüme belirtisi olarak görülmesi nedeniyle kendini kanıtlama çabası içinde olması, heves, eğlenmek amacıyla ve büyümenin normal parçası olarak risk alma davranışlarını göstermesi sonucunda alkol kullanımına başladığı görülmektedir (3,12). Üniversite dönemine rastlayan 18-25 yaş aralığının alkol kullanımı için risk oluşturmaya sebebiyle çalışmamızda Alkol Ölçeği Ankara Üniversitesi öğrencilerinde uygulanmıştır. Bu araştırmanın amacı Ankara Üniversitesi sigara bağımlısı

öğrencilerinin alkol bağımlılık durumlarını saptamak için, Ögel ve arkadaşları (13) tarafından geliştirilen Alkol Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliğini yapmaktır.

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara Üniversitesinde eğitimine devam eden tüm öğrenciler oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise Ekim 2018-Ocak 2019 tarihleri arasında ulaşılabilen, araştırmaya gönüllü olarak katılan ve sigara bağımlısı, Ankara Üniversitesi tıp, mühendislik ve hukuk fakültelerinde öğrenim gören 120 öğrenci oluşturdu. Araştırmaya katılan 120 öğrencinin 40'ı (%33,3) tıp fakültesi, 40'ı (%33,3) hukuk fakültesi, 40'ı (%33,3) mühendislik fakültesi öğrencisidir. Veriler araştırmacı tarafından öğrenciler ile yüz yüze görüşülerek toplandı.

Alkol Ölçeği ile araştırma yapmak için yazar Kültegin Ögel'den yazılı izin alındı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı'ndan, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı'ndan, Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanlığı'ndan öğrencilerine ölçeğin uygulanması için gerekli izinler alındı. Araştırma Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 25.06.2018 tarih ve 10/155 sayılı Etik Kurul Kararı ile gerçekleştirildi.

Veri Toplama Araçları

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Araştırmanın tanımının ve amacının anlatıldığı, araştırmada izlenilecek yöntemlerin belirtildiği formdur. Bu formda ayrıca araştırmaya katılacakların gizlilik ve güvenliğinin sağlanacağı teminatı verilmiştir. Bu formda araştırmaya katılmanın gönüllüğe bağlı olduğu da belirtilmiştir.

Alkol Ölçeği

Alkol kullanım seviyesinin tespiti için kültürel özellikler de göz önünde bulundurularak, uygun bir risk tarama ölçeği geliştirmek amacıyla Ögel ve ark tarafından 2017 yılında geliştirilmiştir (13). Ögel ve arkadaşları mahkumlar ile yaptıkları çalışmada Alkol Ölçeği'nin madde toplam puan korelasyon katsayılarının 0,34-0,50 arasında değiştiğini, Cronbach alfa katsayısının 0,70 olduğunu tespit etmişlerdir (13). Farklı çalışma grupları için ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirliğinin tekrarlanması önerilmektedir.

Ölçek 6 maddeden oluşmuştur. 3 noktalı likert tipinde ölçektir. Bu ölçek ile son altı ayda alınan alkol miktarı ve alkol alma sıklığı ve zamanı, alkol kullanımının katılımcının aile ve sosyal hayatına etkileri saptanmaya çalışılmaktadır. Alınabilecek en yüksek puan 12'dir. Toplam puan 3 veya üstü ise kişi "Yüksek Risk" kapsamında değerlendirilecektir (13).

Veri Analizi

Verilerin istatistiksel analizi SPSS 21.0 programında yapıldı. Alkol Ölçeği'nin Ankara Üniversitesi'nin sigara bağımlısı öğrencileri ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapıldı. Verilerin analizinde içerik geçerliliği için KMO ve Bartlett's Testi, güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa katsayısı kullanıldı.

BULGULAR

Alkol Ölçeğinin Güvenilirlik Çalışması

Alkol Ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı 0,805 olarak belirlendi. Cronbach alfa katsayısı ölçek güvenilirliğinin bir ölçüsü olup bu çalışmada kullanılan ölçek maddelerinin arasındaki iç tutarlılığın ölçüsünün 0.805 ile yüksek olduğunu göstermektedir. Alkol Ölçeğinin sınıf içi korelasyon katsayısı 0,805 olarak belirlendi. Araştırmadaki maddelerin grup olarak toplanması veya gruplara ayrılmasındaki derecelendirmelerin veya ölçümlerin güvenilirliğini gösteren sınıf içi korelasyon katsayısının %80.5 olması aynı gruptaki maddelerin arasında yüksek benzerlik olduğunu göstergesidir. Alkol Ölçeğinin madde çıkarıldığında ki Cronbach alfa değerleri 0,738- 0,810 arasında değiştiği belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Alkol Ölçeğinin güvenilirlik analizi

Madde-Toplam İstatistikleri	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha Katsayısı
Son altı ay içinde ne sıklıkta alkol kullandınız	1,9417	4,392	0,681	0,748
Son altı ay içinde alkol içtiğinizde bir günde ne kadar içerdimiz? Ortalama olarak söyleyebilir misiniz? (Aşağıdakine göre günlük standart içki miktarını hesaplayıp yanıtı öyle yazınız. Bir kadeh şarap=1 standart içki Yarım duble rakı veya votka veya cin	1,7333	4,281	0,509	0,794
Son altı ay içinde bir seferde (6 kadeh şarap veya 3 duble rakı veya 4 kutu büyük bira) veya daha fazla içme sıklığınız ne kadardır? Parantez içindeki standart içki cinsini daha önceki soruda verilen bilgilere göre belirleyiniz	1,7667	3,844	0,707	0,738
Gündüz saatlerinde alkol kullandığınız zamanlar oldu mu? Ne sıklıkla?	1,8333	4,443	0,587	0,769
Aileniz veya çevreniz sizin fazla alkol kullandığınızdan endişeleniyor muydu? Ne sıklıkla?	2,1	5,301	0,378	0,81
Alkol kullandığınız için aile ziyaretleri, hobiler, sosyal ilişkile gibi hayatınızdaki başka etkinliklerden vazgeçtiğiniz oldu mu?	2,125	5,068	0,596	0,777

Araştırmada maddeler arasında içsel ilişkiye farklı değişken kombinasyonlarında bakıldığında maddelerin bu ölçeği ölçmedeki kalitesinin kanıtının bu aralıkta değiştiğini göstermektedir. Her bir madde genel anket puanıyla % 73.8 - % 81 arasında ilişkilidir. Sonuç

olarak uygulanan anketin bu ölçeği ölçmedeki başarısı oldukça yüksektir. Alkol Ölçeğinin düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayıları 0,378- 0,707 arasında değiştiği belirlendi (Tablo 1). Bu da %37,8-%70,7 ihtimalle alkol ölçeğinin güvenilirliğinin düzeyini ve her bir madde ile ölçek puanı arasındaki korelasyonu göstermektedir.,

Tablo 2. Sınıf içi korelasyon katsayısı

95% Güven Aralığı		0 Gerçek Değerli F testi			
Alt Sınır	Üst Sınır	Değer	df1	df2	Sig
0,328	0,494	5,126	119	595	0
0,745	0,854	5,126	119	595	0

Alkol Ölçeğinin Geçerlilik Çalışması

Verilerin analizinde içerik geçerliliği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's Testi kullanıldı. Ölçeğin geçerlilik analiz sonucunda KMO değeri 0,785 ve Bartlett Küresellik Testi kıkare değeri 236,847 df(15) (Sig=.0001) olarak bulundu (Tablo 3). KMO testi sonucu örnekleme yeterliliğinin ölçümünün yüksek olduğu, maddelerin altında yatan faktörlerin neden olabileceği değişkenlik oranı 0,785 bulunmuştur. Bartlett testi maddeler arasındaki ilişkinin gücünün bir başka göstergesi olup, maddeler arasında oldukça yüksek korelasyon ve yapılan bu çalışmanın geçerliliğinin ölçüsünün büyük olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Alkol Ölçeğinin geçerlilik analizi

KMO and Bartlett's Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçülmesi		,785
Bartlett's Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	236,847
	Df	15
	Sig.	,000

TARTIŞMA

Alkol, sigaradan sonra en yaygın olarak kullanılan bağımlılık yapma potansiyeli bulunan maddelerdendir. Sigarada ve alkol tüketiminin özellikle gençler ve öğrenciler arasında yaygınlaşması dikkat çekicidir (14). Çalışmamızda Alkol ölçeğinin düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayıları 0,378- 0,707 arasında değiştiği belirlendi. Ögel ve arkadaşları 7 farklı şehirde 10 farklı hapisanede 1125 mahkum ile yaptıkları çalışmada Alkol Ölçeği'nin madde toplam puan korelasyon katsayıları 0,34-0,50 arasında değiştiği bildirilmiştir (13). Çalışmamızda Alkol Ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı 0,805 olarak belirlendi. Ögel ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada Alkol Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı 0,70 bildirilmiştir (13). Çalışmamızda Alkol Ölçeğinin sınıf içi korelasyon katsayısı 0,805 olarak belirlendi (Tablo1). Aynı ölçek farklı gruplar arasında farklı geçerlilik ve güvenilirlik değerlerine sahip olabilmektedir. Mahkum grubu ile sigara bağımlısı üniversite öğrencisi grubunun birbirlerinden farklı olması değerler arasında tespit edilen farklılığın sebebidir. Ancak ölçek her iki grup üzerinde de iyi derecede güvenilirlik ve yeterli geçerlilik seviyesine sahip bulunmuştur.

Çalışmamızda yapı geçerliliği incelenmiştir. Çalışma grubundan elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi ile incelenmiştir. KMO değeri 0,785 ve Bartlett Küresellik Testi kıkare değeri 236,847 df(15) (Sig=,000) olarak bulunmuştur. Alkol bağımlılığını saptamak için kullanılan bazı diğer ölçekler

CAGE Testi, Alkol Kullanım Bozukluğu Testi, Michigan Alkolizm Tarama Testi, Kısaltılmış Michigan Alkolizm Tarama Testi, Alkol Bağımlılığı Şiddeti Ölçeğidir. CAGE Testi; Ewing (1984) tarafından geliştirilen 4 sorudan oluşan bir testtir (15). Teitelbaum ve Carey'in yaptığı çalışmada test- tekrar test güvenilirlik yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma alkol kullanım bozukluğu bulunun psikiyatri hastalarıyla ve alkol kullanım bozukluğu olan ancak herhangi bir psikiyatrik bozukluk öyküsü bulunmayan kişilerle yapılmıştır. Alkol kullanım bozukluğu bulunun psikiyatri hastaları ile yapılan çalışmanın güvenilirlik sonucu 0,80 bulunurken alkol kullanım bozukluğu olan ancak herhangi bir psikiyatrik bozukluk öyküsü bulunmayan kişilerle yapılan çalışmanın güvenilirlik sonuçları 0,95 bulunmuştur (16). Arkan ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada CAGE testinin ülkemizde alkolizm tanısı için güvenilirliği tespit edilmiştir (17). Hays ve arkadaşlarının alkol kullanırken araç kullandıkları için tedavi gören 832 kişi ile yaptıkları çalışmada CAGE testi uygulanmıştır. CAGE iç tutarlılık güvenilirliği 0,69 bulunmuştur. Geçerlilik için F- ratios yöntemi kullanılmış ve sonuçlar anlamlı bulunmuştur (18). CAGE testi maddeleri birbirleri ile iyi derecede iç tutarlılık göstermektedir (19).

Saunders ve arkadaşları tarafından geliştirilen Alkol Kullanım Bozukluğu Testi (AKBT) 10 sorudan oluşan testtir (20). Hays ve arkadaşlarının alkol kullanırken araç kullandıkları için tedavi gören 832 kişi ile yaptıkları çalışmada AKBT uygulanmıştır. AKBT iç tutarlılık güvenilirliği 0,83 bulunmuştur. Geçerlilik için F- ratios yöntemi kullanılmış ve sonuçlar anlamlı bulunmuştur (18). Amerikan üniversite öğrencilerine AKBT uygulanmış duyarlılık %84, özgünlük %71 bulunmuştur (21). 411 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışma sonucu AKBT'nin iç tutarlılığı iki farklı görüşmeci için 0,59 ve 0,65 bulunmuştur, ölçeğin test tekrar güvenilirliği ise 0,90'dır (22). Michigan Alkolizm Tarama Testi (MATT) Selzer tarafından geliştirilen 25 maddeden oluşan ölçektir (23). Selzer ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada iç tutarlılığının alfa katsayısı 0,95 bulunmuştur (24). Ross ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada MATT'nin duyarlılığı %91 özgünlüğü %76 bulunmuştur (25). MATT'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Coşkunol ve arkadaşları (1995) tarafından yapılmış geçerli ve güvenilir bulunmuştur (26). Selzer ve arkadaşları (1975) bu testi 13 maddelik kısaltılmış halini oluşturdu (24). Hays ve arkadaşlarının alkol kullanırken araç kullandıkları için tedavi gören 832 kişi ile yaptıkları çalışmada Kısaltılmış Michigan Alkolizm Tarama (KMATT) testi uygulanmıştır. KMATT iç tutarlılık güvenilirliği 0,84 bulunmuştur. Geçerlilik için F- ratios yöntemi kullanılmış ve sonuçlar anlamlı bulunmuştur (18).

Alkol Bağımlılığı Şiddeti Ölçeği (ABŞÖ), Stockwell ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilmiş 20 maddeden oluşan ölçektir (27). Alkol tedavi merkezinde yatan 45 hastada iki hafta ara ile yapılan testler sonucu ABŞÖ'nün yüksek test tekrar test güvenilirliğine sahip olduğu görüldü (27). ABŞÖ'nin Cronbach alfa değeri 0,914 olarak saptanmıştır (28). Ölçeğin toplam puan korelasyonlarının 0,309 ile 0,730 arasında değiştiği saptanmıştır (28). Ölçeğin madde çıkarıldığında Cronbach alfa değerleri 0,906-0,915 arasında değiştiği saptanmıştır. Çalışmada test-tekrar test korelasyon katsayısı 0,855 olarak saptanmıştır (28). Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) geçerlik testi yapılmış ve KMO katsayısı 0,855 ve Barlett Küresellik Testi kıkare değeri 2979.747 df(190) (p=,000) olarak bulunmuştur (28).

Çalışmanın kısıtlılıkları şunlardır. Katılımcılar tıp fakültesi, hukuk fakültesi, mühendislik fakültesi öğrencisi olmalarından dolayı üniversite öğrencilerinin genel popülasyonunu temsil etmemektedirler. Araştırma grubu oluştururken bölümler bakımından daha heterojen yapıda olsaydı daha farklı sonuçlar alınabilirdi. Ölçek uygulanırken sigara ve alkol bağımlılığı ile ilgili

bilgi alınması öğrencilerde çekinmeye sebep olmuştur. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ile gizlilik ve güvenlik teminatı verilerek bu kısıtlılık aşılmaya çalışılmıştır.

Ölçek, Ögel ve arkadaşları tarafından 2017 yılında geliştirilmiştir. Ögel ve arkadaşları ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için mahkum grupla çalışma yapmışlar ve ölçeğin yeterli geçerlilik ve güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu saptamışlardır. Ayrıca farklı çalışma grupları için de ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin tekrarlanması önerilmiştir. Üniversite yaşamının stres kaygı yaratan ortam niteliğinde olması ile birlikte üniversite öğrencisinin ergenlik çağının sıkıntılarını da yaşaması bir araya gelince üniversite öğrencileri alkol bağımlılığı için risk grubu haline gelmektedir. Ülkemizin genç nüfus oranının yüksek olduğu bulunduğu ülkeler arasında olmasından dolayı gençlerin alkol bağımlılık düzeylerinin saptanması hayati önem taşımaktadır. Birçok araştırma bağımlılık yapıcı maddelerin sigara bağımlılığı ile başlayıp alkol bağımlılığı ile devam ettiğini göstermektedir. Sigara bağımlısı gençlerde daha yüksek oranda alkol bağımlılığı görüldüğü de birçok araştırma ile saptanmıştır. Bu nedenle çalışmamızda Ögel ve arkadaşları tarafından geliştirilen Alkol Ölçeği sigara bağımlısı üniversite öğrencilerine uygulanmıştır iyi derecede güvenilirlik ve yeterli geçerlilik seviyesine sahip olduğu saptanmıştır. Bu ölçeğin üniversite öğrencilerinin alkol bağımlılık düzeylerinin ölçülmesinde Alkol Ölçeğinin kullanılması önerilmektedir..

KAYNAKLAR

1. Egger O, Rauterberg M. Internet behavior and addiction. Semester Thesis, Zurich : Swiss Federal Institute of Technology, 1996.
2. Management of substance abuse. http://www.who.int/substance_abuse/terminology/definition1/en (24.12.2018'te ulaşıldı).
3. Saraçlı Ö. Zonguldak Karaelmas üniversitesi öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımı ile ilişkili bireysel ve psikososyal faktörler. Uzman Tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, 2007.
4. Amerikan Psikiyatri Birliği. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM- V), Koroğlu E (Çeviren). Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 2014.
5. Griffiths MD. Internet addiction: An issue for psychopathology? Clin Psychol Forum 1996; 97: 32-36.
6. Ögel K, Erol B. Çocuklarda Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı. 1. Baskı, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2005: 23.
7. WHO. Promoting the health of young people in Custody Pg. 7. Copenhagen, WHO..
8. Adölesanlarda koruyucu sağlık hizmetleri. www.sabem.saglik.gov.tr/Akademik_Metinler/goto.aspx?id=1455 (26.12.2018'te ulaşıldı) .
9. Doğan T. Üniversite öğrencilerinin iyilik halinin incelenmesi. Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
10. Özgüven E. Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1992; 7: 5-13.
11. Buğdaycı G. Üniversite öğrencilerinin sigara alkol ve madde kullanımı ve madde kullanımını etkileyen sosyal kültürel ve ekonomik süreçler. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
12. Evren H. Trakya üniversitesi öğrencilerinin riskli sağlık davranışları ve sağlık hizmeti kullanımları. Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 2008.
13. Ögel K, Koç C, Görücü S. Study on development validity and reliability of a risk-screening questionnaire for for alcohol and drug use. Psychiatry Clin Psychopharmacol 2017; 27(2): 164-172.
14. Başkurt İ. Gençlik, madde bağımlılığı ve korunma yolları (psiko-sosyal bir yaklaşım). İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi 2003; 8: 73-114.
15. Ewing JA. Detecting alcoholism, the CAGE questionnaire. JAMA 1984; 252:1905-1907.
16. Teitelbaum LM, Carey KB. Temporal stability of alcohol screening measures in a psychiatric setting. Psychol Addict Behav 2000; 14: 401-404.

17. Arkan Z, Özdemir YD, Candansayar S. SMAST ve CAGE tarama testlerinin alkolizmin tanılma önemi üzerine bir çalışma. 27. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya 1991.
18. Hays RD, Merz JF, Nicholas R. Response burden, reliability, and validity of the CAGE, short MAST, and AUDIT alcohol screening measures. *Behav Res Methods Instrum Comput* 1995; 27(2): 277-280.
19. Mischke HD and Venneri RL. Reliability and validity of the MAST, Mortimer Filkins questionnaire and CAGE in DWI assessment. *J Stud Alcohol* 1987; 48: 492-501.
20. Saunders JB, Aasland OG, Babor TF, de le Fuente JR and Grant M. Development of the Alcohol Use Disorders Identification test (AUDIT): WHO collaborative project on early detection of persons with harmful alcohol consumption- II. *Addiction* 1993; 88: 791-804.
21. Fleming MF, Barry KL and MacDonald R. The Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT) in a college sample. *Int J Addict* 1991; 26: 1173-1185.
22. Çakmak SŞ ve Ayvaşık HB. Üniversite öğrencilerinde alkol kullanma nedenleri ile kaygı duyarlılığı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojisi Dergisi* 2007; 22(60): 91-107.
23. Selzer ML. The Michigan Alcoholism Screening Test: The quest for a new diagnostic instrument. *Am J Psychiatry* 1971; 127: 1653-1658.
24. Selzer ML, Vinokur A and Van Rooijen L. A self administered Short Michigan Alcoholism Screening Test (SMAST). *J Stud Alcohol* 1975;36: 117-126.
25. Ross HE, Gavin DR and Skinner H. Diagnostic validity of the MAST and the Alcohol Dependence Scale in the assessment of DSM-III alcohol disorders. *J Stud Alcohol* 1990; 51: 506-513.
26. Coskunol H, Bagdiken I, Soriaş S ve Saygılı R. Michigan Alkolizm Tarama Testinin geçerliliği. *Ege Tıp Dergisi* 1995; 34: 15-18.
27. Stockwell T, Murphy D and Hodgson R. The severity of alcohol dependence questionnaire: Its use, reliability and validity. *Br J Addict* 1983; 78: 145-155.
28. Akyel B, Aldemir E, Altıntoprak AE. Alkol Bağımlılığı Şiddeti Ölçeği: Türkçe geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Derg* 2018; 29(3): 202-208..